PH.D.-PROJEKTPRÆSENTATION.

RIKKE STENBRO, INSTITUT FOR ARKITEKTONISK KULTURARV, ARKITEKTSKOLEN, ÅRHUS.

Transformation

- møde mellem fortidig form og fremtidig anvendelse. Den arkitektoniske kulturarvs forandringsprocesser i det museologiserede samfund
- gamle og nye parametre for 'heritage production'

Som ph.d. studerende på Institut for Arkitektonisk Kulturarv, Arkitektskolen Aarhus, arbejder jeg med analysen af de forskellige betydningsgenererende faktorer, som er i spil, når det overvejes om, og hvordan fortidens arkitektur skal sikres en fremtidig anvendelse. Dette sker under overskriften "Transformation – møde mellem fortidig form og fremtidig anvendelse. Den arkitektoniske kulturarvs forandringsprocesser i det musealiserede samfund – gamle og nye parametre for *heritage production*."

Begreberne kulturarv, transformation, musealisering og *heritage production* optræder alle i projektets arbejdstitel. Indenfor de seneste år synes anvendelsen af disse begreber at være eskaleret, til trods for – eller måske på grund af – at ingen af disse begreber, som sådan, kan gives en helt præcis definition. I en af projektets indledende artikler vil jeg derfor se på brugen og definitionen af de ovenstående begreber i encyclopædisk litteratur, i dansk og international lovgivning på bevaringsområdet, samt i den store mængde bevaringsrelaterede faglitteratur, som er udkommet igennem de senere år, for dermed at lave en metodisk og systematisk indkredsning af projektets problemfelt.

Projektet sigter mod at skærpe opmærksomheden på, at arkitektonisk kulturarv hverken er konstant eller betydningsstabil. For som tiden går forandres fortidens arkitektoniske levn uvilkårligt; brugsfunktioner ændres eller ophører, byggematerialer nedbrydes og forgår, ligesom de herskende værdiparametre skifter. Og uanset om og hvordan arkitekter, konservatorer og andre kulturarvsoperatører vælger at intervenere, så er de selv med til at sætte præmisserne for betydningsaf læsningen.

Afhandlingens teoretiske del har bl.a. til hensigt at skabe klarhed over, hvordan man indenfor den arkitekturfaglige bevaringsteori og praksis hidtil har forholdt sig til arkitekturs foranderlighed og forfald, men vil tillige søge at udvikle nye parametre for arkitektonisk kulturarvsproduktion. Til det formål inddrages museologisk metode og teori, idet mit udgangspunkt er den antagelse, at den arkitektoniske forandringsproces har centrale problemstillinger tilfælles med museologiens undersøgelsesfelt: udvælgelsen, forvaltningen og formidlingen af den materielle verden og de betydningsskabende processer, som knytter en særlig mening/betydning til kulturgenstande. Centralt i projektet står derfor spørgsmål som:

98 Hvorfor og hvordan kan museologiens erkendelser udfordre og berige den etablerede arkitekturfaglige bevaringsteori og praksis, og skabe grundlag for en fornyet kritisk refleksiv stillingtagen? Hvordan relaterer museologiens teoretiske overvejelser om udvælgelse, forvaltning, og formidling sig til feltet arkitektur og bevaring, og er der en historisk forbindelse mellem de to discipliner?

Mens den arkitekturfaglige bevaringslitteratur traditionelt set har søgt at besvare spørgsmål om, hvordan man bevarer, så har den museologiske litteratur både rejst og søgt at besvare spørgsmål om, hvad der skal bevares og hvorfor. Hensigten med at lave en museologisk perspektivering af fænomenet *arkitektonisk transformation*, er således at skabe en øget bevidsthed omkring og synliggørelse af den værdisætning, som uundgåeligt finder sted, når det overvejes om, og hvordan fortidig arkitektur skal have en fremtid – og for hvem.

Projektet er således i sin essens interdisciplinært. Denne interdisciplinaritet er bl.a. motiveret af, at jeg har en uddannelsesmæssig baggrund som mag. art. i kunsthistorie og tidligere har arbejdet i krydsfeltet mellem museologi og arkitektur. I mit arkitekturhistoriske magisterkonferensspeciale "At skrive historie med søjler og sten" undersøgte jeg således den museale karakter, som genanvendelserne af antikt arkitektonisk materiale antager i visse senantikke og middelalderlige romerske kirker. En væsentlig pointe var her, at nøje udvalgte skulpturelle og arkitektoniske elementer, hentet fra antikken, i disse sakralbygninger helt konkret blev benyttet til, på forskellig vis, at iscenesætte den aktuelle samtid og markere bygherrens samfundsmæssige, religiøse og historiske position. Genanvendelserne kan således betragtes som en art museal praksis.

Når arkitekter af i dag genanvender og

transformerer eksisterende bygninger, eksempelvis industribygninger, til nye formål er der også tale om en identitetsskabende historieforvaltning. Og de arkitektoniske genanvendelser er langt oftere ideologiske og æstetiske end pragmatiske. For det at genbruge kræver ressourcer – ikke bare økonomiske men også kreative. En hovedantagelse er at de betydninger som knyttes til genanvendelsen af arkitektur, har en dynamisk karakter: Oprindelige betydninger transformeres og forandres gennem indarbejdelsen i nye kontekster – hvilket er forudsætningen for fortsat eksistens.

Ph.d.-afhandlingen vil være opbygget af en række selvstændige, tematisk forbundne artikler, hvoraf de fleste søges publiceret i ind- og udenlandske fagtidsskrifter. Målet dermed er at etablere en løbende og aktiv dialog med relevante faglige fora og sikre en kontinuert og videnskabelig progression igennem projektets forløb. Artikelstrukturen har endvidere til hensigt, at bryde arbejdet op i veldefinerede etaper, hvor hver enkelt afsluttes med et produkt i form af en artikel.

Jeg blev ansat som ph.d. studerende ved Arkitektuskolen Aarhus i efteråret 2005.

Museologiske problemstillinger har jeg skrevet om i artiklerne "Af Med Kølerhjelmen" - om British Museums 250-års jubilæumsudstilling, *Weekendavisen* 25.-31. juli 2003, og i "Spolia and Kunstwollen - on the methodological and theoretical foundation of spolia research and the positions adopted towards it" i *Analecta Romana Instituti Danesi* nr. 31. 2006.

Rikke Stenbro, Hanehøj 27, 2880 Bagsværd

E-mail: rikke.stenbro@aarch.dk